

خبرنامه اطلاع رسانی داخلی
دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
ویژه نامه ولادت حضرت ولی عصر (عج)

امام صادق (ع):
اهل آسمان و زمین به وسیله ظهور او
خوشحال می‌شوند، پرندگان هوا و ماهیان
دریا نیز با ظهور او شادی می‌کنند

سیمای حکومت مهدوی در قرآن کریم

هیچ کدام از مذاهب اسلامی، در ظهور مهدی موعود(عج) و برقراری حکومت عدل الهی در آخرالزمان، تردیدی ندارند. روایات فراوانی که از رسول خدا(ص) و معصومین(ع) در کتاب‌های حدیثی معتبر وجود دارد، گواهی بر وجود این اعتقاد راهبردی و تأثیرگذار در آموزه‌های اسلامی است. قرآن کریم نیز، در آیات متعددی، به تشریح سیمای حکومت مهدوی در آخرالزمان پرداخته و حاکمیت مستضعفان و صالحان را بر زمین، وعده داده است. آنچه در پی می‌آید، فرازهایی از فصل پایانی کتاب ارزشمند «سیره پیشوایان»، اثر استاد «مهدی پیشوایی» است که در آن به شرح و بررسی تعدادی از آیات قرآن کریم با موضوع «سیمای حکومت مهدوی در قرآن» پرداخته شده است.

صالحان، وارثان زمین‌اند

قرآن کریم، در زمینه ظهور و قیام حضرت مهدی(عج)، مانند بسیاری از زمینه‌های دیگر، بدون آن که وارد جزئیات شود، به صورت کلی و اصولی بحث کرده است؛ یعنی از تشکیل حکومت عدل جهانی و پیروزی کامل و نهایی صالحان، در زمین سخن گفته است. این گونه آیات را، مفسران اسلامی، به استناد مدارک حدیثی و تفسیری، مربوط به حضرت مهدی(عج) و ظهور و قیام آن حضرت دانسته‌اند. ما از مجموع آیات قرآنی که دانشمندان آنها را ناظر به این موضوع دانسته‌اند و صراحت بیشتری دارند،

برای رعایت اختصار، سه آیه را مورد بررسی قرار می‌دهیم: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»؛ و در حقیقت، در زبور پس از تورات نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد.» (انبیاء-۱۰۵)

در توضیح معنای این آیه یاد آوری می‌کنیم که واژه «ذکر»، در اصل به معنای هر چیزی است که مایه تذکر و یاد آوری باشد، اما در این آیه، به قرینه این که قبل از زبور معرفی شده، به کتاب آسمانی حضرت موسی - علیه السلام - یعنی «تورات» تفسیر شده است.

طبق تفسیر دیگری، «ذکر» به قرآن مجید اشاره دارد، زیرا که در آیات قرآن کریم، این عنوان به قرآن اطلاق شده است: «أَنْ هُوَ الْأَذْكَرُ لِلْعَالَمِينَ.» (تکویر- ۲۷) کلمه «من بعد» به معنای «علاوه بر» بوده و بنابراین، معنای آیه چنین خواهد بود: «ما، علاوه بر قرآن، در زبور نوشته ایم که سرانجام، زمین را بندگان صالح ما به ارث خواهند برد.» مرحوم شیخ مفید، در آغاز فصل مربوط به حضرت مهدی - عجل الله تعالی فرجه - به این آیه و آیه بعدی که نقل می‌کنیم، استناد کرده است. در تفسیر این آیه، از امام باقر - علیه السلام - نقل شده است که فرمود: این بندگان صالح، همان یاران مهدی در آخر الزمان‌اند. مفسر برجسته قرآن، مرحوم «طبرسی» در تفسیر این آیه، پس از نقل حدیث یاد شده، می‌نویسد: «حدیثی که شیعه و سنی، از پیامبر اسلام(ص) نقل کرده‌اند، بر این موضوع دلالت دارد: اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را آن قدر طولانی می‌کند تا مردی صالح از خاندان مرا بر انگیزد و او جهان را پر از عدل و داد کند، همان گونه که از ظلم و جور پر شده باشد.»

اشاره قرآن به پیشگویی حکومت بندگان شایسته خداوند بر روی زمین، در کتاب تورات و زبور، نشان می‌دهد که این موضوع، از چنان اهمیتی برخوردار است که در کتاب‌های آسمانی پیامبران پیشین، یکی پس از دیگری مطرح می‌شده است.

جالب توجه این جاست که عین این موضوع، در کتاب «مزامیر داود» که امروز جزو کتاب عهد قدیم (تورات) است و مجموعه‌ای از مناجات‌ها، نیایش‌ها و اندرزهای داود پیامبر - علیه السلام - محسوب می‌شود، به تعبیرهای گوناگون، به چشم می‌خورد. از جمله، در مزمور ۳۷ می‌خوانیم: «شریران منقطع می‌شوند، اما متوکلان به خداوند وارث زمین خواهند شد، و چیزی نمانده است که شریر، نیست شود و هر چند مکانش را استفسار نمای، ناپیدا خواهد بود؛ اما متواضعان، وارث زمین شده، از کثرت سلامتی متلذذ خواهند شد.» همچنین در همان مزمور چنین می‌خوانیم: «متبرکان [خداوند]، وارث زمین؛ اما ملعونان وی، منقطع خواهند شد.»

مستضعفان پیشوایان زمین خواهند بود

«وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فِي آيَاتٍ مُبِينَاتٍ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْقُرْآنَ فِي حَقِّ الْحَقِّ وَالْحَقُّ يَرثُ الْأَرْضَ وَنَجْعَلُهُمْ أُتْمَةً وَنُجْعَلُهُمْ آلًا»؛ و ما این کتاب را در آیات روشن و راستی‌گویی نازل کردیم و ما این قرآن را در حق حقیقت نازل کردیم و حق وارث زمین است و ما آنها را پیشوایان [مردم] گردانیم و ایشان را وارث [زمین] کنیم.» (قصص-۵) چنان که در برخی از منابع روایی شیعی نقل شده، امیرمؤمنان - علیه السلام - پس از پیشگویی بازگشت و گرایش جهانیان به سوی خاندان وحی، این آیه را تلاوت فرموده است. «محمد بن جعفر»، یکی از علویان، در زمان مأمون بر ضد خلافت عباسی قیام کرد. او می‌گوید: «روزی شرح گرفتاری‌ها و فشارهایی را که با آنها روبه‌رو بودیم، برای مالک بن انس نقل کردم. او گفت: صبر کن تا تأویل آیه: وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ... آشکار شود.»

وعده‌ای که محقق می‌شود

«وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَ مَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»؛ خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند، وعده داده است که حتماً آنان را در زمین جانشین [خود] قرار دهد؛ همان گونه که کسانی را که پیش از آنان بودند، جانشین [خود] قرار داد و آن دینی را که برایشان پسندیده است به سودشان مستقر کند و بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند، [تا] مرا عبادت کنند و چیزی را با من شریک نگردانند و هر کس پس از آن به کفر گراید؛ آنانند که نافرمانند.» (نور-۵۵)

مرحوم «طبرسی» در تفسیر این آیه می‌نویسد: «از خاندان پیامبر(ص) روایت شده است که این آیه، درباره آل محمد(ص) نازل شده است.» «عیاشی» از حضرت علی بن الحسین - علیه السلام - روایت کرده است که آن حضرت این آیه را خواند و فرمود: «به خدا سوگند آنان شیعیان ما خاندان پیامبر(ص) هستند.»

خداوند این کار را در حق آنان، به دست مردی از ما به انجام رساند و او، مهدی این امت است. او همان کسی است که پیامبر(ص) درباره‌اش فرمود: اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را آن قدر طولانی می‌گرداند تا مردی از خاندان من، حاکم جهان شود. اسم او اسم من (محمد) است، او زمین را از عدل و داد پر می‌کند، همان گونه که از ظلم و جور پر شده باشد.» «طبرسی» می‌افزاید: «این معنا در تفسیر آیه مزبور، از امام باقر - علیه السلام - و امام صادق - علیه السلام - نیز روایت شده است.»

توقیع شریف مهدوی درباره مقام والای حضرت فاطمه(س)

ابی عمر عامری گفته است که حضرت مهدی(عج) در پاسخ به نامه ابوغانم قزوینی و گروهی از شیعیان که باب امامت پرسش‌هایی را مطرح کرده بودند، نوشتند: «و فی ابنة رسول... صلی... علیه وآله وسلم، لی أسوة حسنة؛ دختر پیامبر خدا(ص) برای من اسوه‌ای حسنه است.» (الغیبه شیخ توسی، ص ۱۸۴ و ص ۱۸۵؛ الاحتجاج طبرسی، ص ۲۵۳؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۰) در این توقیع شریف مهدوی، بر جایگاه عالی اسوه حسنه بودن فاطمه زهرا سلام... علیها تصریح و تأکید شده است؛ به طوری که حضرت بقیة... (عج) به صراحت دختر پیامبر خدا(ص) را برای خود اسوه‌ای حسنه دانسته‌اند.

بیان این حقیقت در توقیع شریف مهدوی، بسیار آموزنده و هدایتگر است. منتظران ظهور و عاشقان بقیة... باید با اسوه قرار دادن حضرت فاطمه علیها السلام و پیروی از رفتار و گفتار فاطمی و فاطمی زیستن، در مسیر ظهور گام بردارند.

راغب اصفهانی در تعریف اسوه نوشته است: «هی الحاللة التي يكون الانسان علیها فی اتباع غیره؛ «اسوه» حالتی است که در آن، انسان مورد پیروی دیگری قرار می‌گیرد.» (المفردات فی غریب القرآن، ص ۱۸) بشر هیچ گاه از داشتن اسوه بی‌نیاز نیست.

الگوهای بسیاری در جهان وجود دارند؛ اما حضرت مهدی علیه السلام، از حضرت فاطمه(س) با تمییز بسیار زیبا و بلند «اسوه حسنه» یاد کرده‌اند. در واژه «حسنة» که در ترکیب «اسوه حسنه» وجود دارد، برتری، برازندگی، صلاحیت، انحصار در حقانیت و لیاقت نهفته است. آخرین وصی پیامبر خدا(ص)، حضرت مهدی(عج)، حضرت فاطمه زهرا(س) را اسوه حسنه‌ای برای خود معرفی فرمود و به همین دلیل، لازم است عموم مسلمانان با سیره و ویژگی‌های شخصیت این بانوی بزرگوار آشنا شوند و از آن در زندگی خود استفاده کنند تا بتوانند در مسیر سعادت و رستگاری گام بردارند و مشکلات عدیده امروز جهان اسلام، به خواست خداوند، مرتفع شود.

عید نیمه شعبان عید نگاه به آینده است

به مناسبت فرارسیدن ۱۵ شعبان المعظم، سالروز میلاد حضرت بقیة الله الاعظم (ارواحنا فداه) بیانات رهبر انقلاب اسلامی را درباره عید ولادت حضرت امام زمان(عج) از پیش رو می‌گذرانیم.

پُر کردن عالم از نعمت عدل و داد، فضیلتی در انحصار مهدی موعود(عج)

شب میلاد امید تاریخ، شب میلاد مهدی موعود، شب ولادت آن کسی که مصداق وعده لایتحلف الهی است، شب میلاد آن کسی که درباره او سخنی گفته شده است که درباره هیچ یک

از پیغمبرانی و اولیای الهی و ائمه گفته نشده است و آن این است که «يَمَلَأُ اللَّهُ بِهِ الْأَرْضَ قِسْطًا وَعَدْلًا كَمَا مُلِّتَ ظَلَمًا وَجَوْرًا» (بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۱۶) درباره پیغمبری چنین چیزی گفته نشده؛ حتی درباره پیغمبر آخرالزمان. آن دست توانایی که می تواند همه سطح عالم را از نعمت و عدل و داد برخوردار بکند، دست توانای اوست. خداوند این فضیلت بزرگ را برای او قرار داده است؛ نه برای دیگر اولیا، نه برای دیگر انبیا، نه برای دیگر برجستگان عالم و مقربان مقام حق، فقط او است که این تعبیر درباره او آمده است. امشب شب ولادت این بزرگوار است. خب، عید بزرگی است.

دو محصول «نگاه متوجه به آینده» در عید میلاد مهدی موعود(عج)

۱- امید: اعیاد موالیذ ائمه و موالیذ نبی اکرم و عید مبعث پیغمبر و بقیه اعیادی که ما داریم، یک فرق اساسی و جوهری با این عید دارد؛ در آن اعیاد، همه نگاه به گذشته است؛ در این عید، همه نگاه به آینده است. در اعیاد موالیذ ائمه یا عید بعثت، از حادثه‌ای که در گذشته اتفاق افتاده است و البته اثرات آن مثل رودخانه قیاضی جریان در تاریخ دارد، تجلیل می کنیم؛ از گذشته تجلیل می کنیم؛ به گذشته متوجه می شویم، اگرچه آن گذشته در زندگی کنونی ما و در آینده ما هم اثر دارد؛ اما در این عید، همه نگاه به آینده است؛ یعنی چه نگاه به آینده است؟ یعنی دو چیز را این نگاه با خود دارد: یکی امید، یکی تلاش. وقتی نگاه [متوجه] به آینده شد، اولین چیزی که محصول این نگاه است، امید است. دل‌های افسرده در نهایت گرفتاری و تنگنا، یک روزنه روشن و درخشانی به یک دنیای نورانی و بهشت‌آسا در مقابل چشمشان می بینند و به آینده امید دارند؛ می دانند قضیه این‌جوری نخواهد ماند. حتی آن وقتی که همه دنیا از ظلم و جور پر شده باشد، یعنی همه جا را ظلم و جور فرا گرفته باشد، این روزنه امید نه فقط بسته نمی‌شود بلکه حتی گشاده‌تر می شود؛ چون وعده کردند. حالا در یک دعا «بَعْدَ مَا مُلِّتَ ظَلَمًا وَجَوْرًا» (بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۵۹) است؛ فرق چندانی با هم ندارند. هرچه ظلم بیشتر بشود، این امید زنده‌تر می شود؛ لذا معتقد به این امید، معتقد به عقیده مهدویت هرگز مایوس و سرخورده و مانند اینها نمی شود. می گوید ممکن است من درک نکنم اما خواهد شد؛ ممکن است من خزی (خواری) و خذلان (درماندگی) ظالمان را نبینم، اما خزی و خذلان ظالمان حتمی است. این، امید است؛ این اولین چیزی است که از این اعتقاد منشأ می گیرد و در دل انسان ریشه می دواند، و طبعاً تأثیرش را در زندگی می گذارد.

۲- تلاش: دومی، تلاش [است]؛ تلاش. هر آینده قطعی متوقف به تلاش است. شما پای یک کوهی که قابل عبور است ایستادی، آیا رسیدن به آنجا ممکن است؟ بله. آیا رسیدن به آنجا قطعی است؟ بله؛ حتما کسانی به آنجا خواهند رسید؛ اما رسیدن به آنجا متوقف بر یک شرط است و آن، تلاش [است]؛ [باید] راه بیفتی. [اگر] بنشیننی اینجا، نگاه کنی، تحسین کنی، خوشحالی کنی، کف بزنی برای کسانی که می روند، نخواهی رسید؛ تلاش لازم است. این دومین شرط است. البته در همه کارهای بزرگ تلاش لازم است. چشم که به آینده بود، لازمه قطعی این نگاه به آینده، ایجاد تکلیف تلاش و فعالیت و مجاهدت است. ما که معتقدیم به آن روز، باید تلاش کنیم تا آن روز تحقق پیدا کند، و تلاش ما می تواند ان شاء... آن را نزدیک بکند. این هم نکته دوم در این حادثه بزرگ است.

[نیمه شعبان] عیدی است برای مردم، ان شاء... مایه شادی باشد. ان شاء... ادعیه زاکیه آن بزرگوار، دعای غیر مردود آن بزرگوار شامل حال شما، شامل حال ملت ایران، شامل حال همه مسلمانان، شامل حال مظلومان فعلی عالم بشود؛ و ان شاء... که از برکات دعای آن بزرگوار استفاده کنیم.

منابع

حکیمی، محمد رضا؛ خورشید مغرب؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۶۰ هـ ش
آیت ا... مکارم شیرازی، ناصر؛ مهدی انقلابی بزرگ؛ چاپ دوم؛ قم؛ مطبوعاتی هدف
شیخ مفید؛ الارشاد، قم، مکتبه بصیرتی
طبرسی؛ تفسیر مجمع البیان؛ تهران؛ شرکه المعارف الاسلامیه؛ ۱۳۷۹ هـ ق؛ ج ۷
تورات؛ ترجمه فارسی توسط ولیم کلین فسیس اکیسی به دستور مجمع مشهور برتیش فاین بیبل سستی؛ چاپ لندن؛ ۱۸۵۶ م
ابن ابی‌الحدید؛ شرح نهج البلاغه؛ ج ۱۹

